

DELO

OPOMBA: STUДИJSKA KPI
TRST

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

TRST - 25. julija 1988 - Leto LX. - Štev. 13 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Čas je pravičen sodnik

Komunisti resno, prizadeto, celo neumljeno samokritično razmišljamo o razlogih za ponovni volilni poraz na majskih in junijskih upravnih volitvah, tudi pri nas. O tem se izrekajo najvišji partijski organi, ki vzporedno pomlajujejo vodilni kader in iščejo nove delovne metode. Zato o tem ne bomo pisali, vsaj tokrat ne. Bolj nas zanimajo posledice na naše vsakdanje življenje, se pravi politične posledice v organih, za katere smo pravzaprav volili.

In prva ugotovitev res ni navdušujoča. V deželi sta zmagovalca KD in PSI, ki se sedaj nekako mirneje pogajata za razdelitev oblasti. Brez posebnih programov, seveda. Kvečjemu bosta nadaljevali uspešno predstavo "sprtih zaveznikov", ki jima je doslej prinesla (ob krepki pomoči občil, ki so nadomestila analizo s špektaklom) dokaj volilnega uspeha. V bistvu pa se nič ne bo spremenilo.

Vprašati bi se morali, ali so sedaj zadovoljni tisti, ki so mislili, da ubirajo sodnejšo bližnjico, če stavijo na tako imenovani "pragmatični reformizem". Oh, saj bi ne imeli nič proti pragmatičnemu reformizmu, če bi zares stremeli k reformam in konkretnim spremembam. Vendar le-te še dalje ponuja osamljena (in sedaj tudi nekoliko šibkejša) KPI, kateri je najbrž usojeno, da ostane v opoziciji in opozarja na možne boljše rešitve ob posameznih primerih, ki tarejo naše kraje.

Problemov ne manjka in jih gotovo ne moremo enačiti z zdrahami bivših in bodočih zaveznikov šestokrake ali sedmokrake koalicije. Dovolj je, da pomislimo na posledice odobritve (tiste dokončne, ki nanjo še čakamo) zakona za razvoj mednarodnega gospodarskega sodelovanja na mejnih in goratih področjih, ki že tretjič ponuja Trstu, Gorici in Furlaniji naravno zaledje v srednji in vzhodni Evropi in

novo pomembno vlogo spodbujevalca miru in prijateljstva. Tisoč milijard lir investicij v nekaj letih, to vsekakor niso mačje solze. In vendar se slišijo glasovi iz socialističnih vrst, da je treba zakon temeljito oklestiti in spremeniti. Komu na čast? Mar sodobnim podjetnikom ali pa tržaškim "melonom", ki bi radi denar, nočejo pa mednarodnega sodelovanja?

Slovenski deželni poslanci pa bodo morali najti skupni jezik o kriterijih za porazdelitev in smotrno uporabo tistih 24 milijard lir, ki jih zakon namenja manjšinam ob meji. Upati je, da bodo pri tem prevladali kriteriji načelnosti, ne pa ozke računice, ki bi se opirale predvsem na koncesije "zaveznikov" deželne koalicije. Tudi moramo bdeti, da ne bi prišlo do pogajanj na koži slovenske manjšine in vsebine morebitne zaščite. Kajti slišati je tudi takšne glasove! Medtem pa so spet na delu sile, ki zaustavljajo komaj pričeti postopek obnavljanja osnutkov zaščitnega zakona, enoletna zamuda pa predstavlja že znak resne nevarnosti.

Obstaja nevarnost, da se sproži peklenški ples okoli razpoložljivih stolčkov, ko se zamešujejo v istem kotlu predsedstva deželne vlade in sveta, odborništa na deželi, občinah in pokrajinah, županska mesta tu in tam, pokrajinska predsedništva in druge funkcije. Kot če bi imeli opravka s fevdalnim režimom, kjer imajo grofje pravico, da na koži kmetov delijo vazalom zemljo in časti. Je mar to demokracija? Kdo pa naj polaga izpit v tem pogledu: komunisti ali zavezniki večinskih koalicij, ki so si že vzeli poletje časa, medtem ko problemi nerešeni čakajo ...

Te dni so nekateri proslavljali obletnico francoske revolucije (prihodnje leto bo 200 let!), polemčno prepevali marseljezo in se prepirali za njeno dediščino. Resnici

na ljubo je francoska revolucija proglasila načela demokracije, enakosti, pravičnosti, in dobro vemo, da še niso zaživela povsod. Tudi pri nas jih moramo osvajati iz dneva v dan: petje marseljeze res ne zadostuje. Predstava, ki se nam preko poletja do jeseni obeta v izvoljenih svetih naše dežele pa je kar se da daleč od tega, kar naj bi bila resnična demokracija.

Naloge komunistov prav zato niso izčrpane in ne bodo, dokler bo potreben organiziran boj za uveljavitev teh načel in, v tem okviru, uresničitev ljudskih pričakovanj.

Morda šibkejši, vendar zato nič manj bojevitvi, pa tudi občutljivi za novo, nesluteno, ostajamo komunisti gonilna sila procesov spreminjanja družbe in razreševanja velikih, celo epohalnih nalog. Uhajanje radioaktivnih plinov v Avianu, eksplozija tovarne Farmoplant in drugo nas opozarja na razsežnosti ekološke problematike, ki je tesno povezana s problemi ljudske udeležbe pri odločitvah o namembnosti ozemlja, s problemi varnosti in miru, celo s problemi rasizma, ki ga poraja pospešena rast puščav zaradi onesnaževanja ozračja in njegove manjše prosojnosti ter iz tega porajajoči se pojav množičnega priseljevanja v Evropo s teh področij. Kje so tu "zeleni"? Ali ne bodo igrali vlogo rezervnega kolesa določene vladne kombinacije?

Volitve so za nami. Da ne bodo hkrati velik praznik demokracije in obenem velika optična prevara, morajo ljudje obnoviti vsaj zanimanje za resnično politiko, za vsebinska vprašanja in iz lastnih spoznanj priti do ustreznih zaključkov glede dosežanih izbir in ocen.

Prepričani smo, da je čas pravičen sodnik.

Stojan Spetič

Prva seja novoizvoljene deželne svetovalske skupine KPI

Slovenski komunisti izvoljeni v krajevne uprave

Ivan Bratina

Nives Košuta

Anamarija Kalc

Miloš Budin

Aleksandra Devetak

Ravel Kodrič

Komunisti smo izvolili v deželni svet Furlanije—Julijske krajine dva svoja predstavnika, in sicer Ivana Bratino in Miloša Budina. Prvi je kot nosilec liste v goriškem volilnem okrožju dobil nad 2.500 osebnih preferenc, Budin pa točno 3.214, pri če-

mer se je uvrstil na prvo mesto pred Ugom Polijem in Perlo Luso. Njuna uveljavitev predstavlja v prvi vrsti osebni uspeh, istočasno pa tudi priznanje za slovensko komponento v KPI. V tržaški pokrajinski svet je bila izvoljena Nives Košuta (v kraš-

kem volilnem okrožju), v goriški pokrajinski svet pa je bila spet potrjena Aleksandra Devetak. V novi občinski svet v Ronkah je bila izvoljena tudi Sonja Božič.

V novoizvoljeni svetovalski skupini KPI v tržaškem občinskem svetu bosta sedela dva slovenska komunisti. Anamarija Kalc, ki je bila med nosilkami naše kandidatne liste, je prejela 1.307 preferenc, Ravel Kodrič pa jih je prejel 770. Za las ni bil izvoljen Boris Kobal, ki je prvi neizvoljen s 260 osebnimi preferencami. V novem tržaškem občinskem svetu bo sedelo deset komunistov. Pet predstavnikov KPI pa bo sedelo v tržaški pokrajinski skupščini, ki ima letos zaradi padca števila prebivalstva 24 svetovalcev in ne več trideset.

Dober uspeh smo slovenski komunisti doživeli tudi na volitvah za obnovitev rajonskih svetov v tržaški občini. Na zahodnem in na vzhodnem Krasu je KPI ohranila vlogo stranke relativne večine. V svetoivanškem rajonskem svetu so vsi trije izvoljeni komunistični svetovalci slovenske narodnosti (nosilec liste Igor Canciani ter Jagoda Kjuder in Rada Zergol).

3. julija so predstavniki pokrajinske in miljske VZPI-ANPI počastili spomin miljske junakinje Alme Vivoda

Kako je s postopkom za našo globalno zaščito ?

”Eppur si muove”

Italijanski naslov članka je znani stavek, ki ga je izrekel Galileo, potem ko ga je papeško sodišče prisililo k »abiuri« v zvezi z odkritjem zakonov, ki urejajo vesolje in premikanje planetov. Odtlej velja, da s tem citatom označimo komaj zaznavne premike, o katerih bi lahko izražali tudi določen dvom. No, prav to velja sedaj za postopek sprejemanja zakonske zaščite slovenske manjšine.

Najprej je propadel poskus, da bi jo iztiril in izničil, za katerim je stal tržaški melonarski poslanec in del socialistične stranke. Zatem je, na naš odločen poseg, bil napovedan začetek merodajne razprave v pristojni komisiji senata, ki se ukvarja z ustavnimi vprašanji. Določen je bil poročevalec, demokristjan Sandro Fontana, ki se je takoj lotil dela in zagotavlja, da se mu mudi. Vendar pa se, kljub deklarirani dobri volji, nekaj zatika. KD ponovno dviga vprašanje o narodnostnih in jezikovnih značilnostih beneških Slovencev, MSI vztraja pri recipročnosti z Italijani v Jugoslaviji, vlada previdno molči, socialisti v senatu pa nerazumljivo zavlačujejo s predložitvijo svojega zakonskega osnutka, čeprav so ga najmanj sedemkrat uradno napovedali in orisali na raznih tiskovnih konferencah in intervjujih.

Trenutno sta na dnevnem redu ustavne komisije senata samo dva osnutka: KPI in SSK, pa še ta je prišel z zamudo, šele pred dobrim tednom dni. Še vedno čakamo na izročitev zakonskega osnutka proletarske demokracije, ki se je zganila samo med volilno kampanjo, zato njenega osnutka še niso dotiskali, niti izročili komisiji v formalno obravnavo in drugim komisijam za pristojna mnenja. Skratka: vsa ta zavlačevanja povzročajo nepotrebne zamude, izkušnje vseh dosedanjih zakonodajnih dob pa nas zgovorno učijo, da je časa za »slovensko zaščito« vedno premalo in da je vedno prisotna nevarnost prekinitve zakonodajne dobe, ne da bi se dopolnil postopek usklajevanja in odobritve besedila.

Komunisti sedaj pritiskamo, naj bi čimprej zaključili preliminarne faze diskusije in pristopili, takoj, k usklajevanju besedil, oziroma oblikovanju dokončnega (kompromisnega) besedila zakonske zaščite. Po našem bi se moralo to pričeti še pred koncem poletja, z oblikovanjem ožjega odbora za usklajevanje besedil.

Zavedamo pa se, da ni vse odvisno samo od nas, ali samo od slovenskega predstavnika v senatu. Potrebna

Sen. Stojan Spetič

je angažiranost, recimo dobra volja, tudi pri drugih političnih silah, predvsem socialistih, demokristjanih in torej sami vladi.

Socialisti, katerim dajejo zadnji volilni rezultati tudi povečane odgovornosti, se morajo odločiti, kaj nameravajo storiti s Slovenci. Renzullijev osnutek, če je res osnutek celotne PSI, naj predložijo brez oklevanja tudi v senatu. Zavlačevanje, zadrega ali drugi pomisleki, zaradi negativnega vpliva tržaške PSI, so po volitvah tembolj nerazumljivi, saj je PSI tudi v slovenski politični sredini naletela na določeno podporo. Sicer naj prevzamejo svoje odgovornosti!

Demokristjani previdno molčijo. Upati je, da bodo (po besedah poročevalca sen. Fontane) čutili obvezujočo težo De Mitovega programskega zagotovila, da bo tokrat slovensko vprašanje pozitivno rešeno. Isto velja za deželno KD, ki je preko Biasuttija večkrat javno in tudi na mednarodni ravni, dala določena zagotovila. Biasutti je sicer obljubljal poskus iskanja najmanjšega skupnega imenovalca, vendar je tudi ta poskus bob ob steno, dokler se nekatere stranke ne izjasnijo. Posredovanje med predlogi KPI, SSK in DP bi bilo res nepotrebno in nesmiselno.

Končno vlada, v kateri so demokristjani in socialisti: predvsem ne sme ovirati nadaljevanja postopka z ne-

smiselnimi in nepremišljenimi napovedovanji kakega vladnega osnutka. V preteklosti smo že spoznali, da je to samo lepa oblika zavlačevanja v nedoločen čas. Vlada naj raje sodeluje s svojim predstavnikom v ožjem odboru za usklajevanje besedil in naj v tem okviru iznaša svoje predloge. Samo tako bo, po De Mitovih obvezah, prižgala zeleno luč zaščiti.

In vendar tudi to ni vse. Potrebno je, da se sedaj oglasijo prav vsi protagonisti te zapletene in predolgo trajajoče zgodbe.

Predvsem slovenska manjšina, ki je v preteklosti znala enotno in borbeno nastopati. Sedaj stoji pred novimi nalogami: sprožiti bi morala vrsto pobud, da se vse družbene in kulturne sile naše deželne stvarnosti pridobi za ustvarjalen pristop k vprašanju, da bodo pripravljena tla za setev.

»Slovensko vprašanje« mora biti zato v ospredju političnega soočanja v deželi, ob oblikovanju novih razmerij in nove vlade, v Trstu in Gorici, pri snovanju pokrajinskih in občinskih odborov. V programskem soočanju moramo komunisti jasno povedati, kaj si pričakujemo od drugih strank, pa tudi one morajo povedati, kaj nameravajo storiti. Da se ne bo ponovil primer poslanca Craxija, ki je na vprašanje o zaščiti Slovencev sarkastično vprašal, ali nimamo v Trstu resnejših problemov.

Potrebno je, da svoje mnenje povedo vse sile, ki zase trdijo, da so demokracije ali reformistične. Sklicevanje na zaklete nasprotnike Slovencev, kot so bili v naših krajih Lista za Trst, republikanci in socialdemokrati, je sedaj nesmiselno. Vse tri politične sile so bile krepko poražene, da je njihov vpliv sedaj hudo okrnjen. Upati pa je, da se spet ne bo našel kdo, ki bi jim nudil kisika in še večjo oblast v koalicijah. V Trstu in deželi so možna tudi drugačna ravnotežja. Morda so politično bolj obvezujoča, vendar se morajo politiki zavedati, da delujejo v mejni deželi sredi Evrope in da prevzemajo nase velike odgovornosti. Gole bitke za oblast bi najbrž niti njihovim volilci ne razumeli, niti odobraval.

Na preizkušnji so tudi nekatere druge politične sile, kot so obe »zeleni« stranki. Ti sta zbirali glasove tudi med slovensko mladino, obljubljali drugačen pristop h kočljivemu nacionalnemu vprašanju v naših krajih. Sedaj, ko jih nekateri snubijo v pokrajinske in občinske odbore, lahko dokažejo svojo samostojnost in doslednost. (St. S.)

Zakon proti spolnemu nasilju pomeni zmago demokratičnih sil

Senat je te dni odobril zakon, ki so ga časopisi nekam prenačljeno označili kot »zakon proti spolnemu nasilju«. Gre za izredno pomembno zmago naprednih demokratičnih sil in predvsem ženskega gibanja, ki je v zadnjih letih čedalje glasneje opozarjalo na rastoče pojave nasilja, za katerega lahko sumimo, da predstavlja določeno reakcijo na proces osvobajanja ženske, s katerim se stara »moška« kultura ne more ali noče sprijazniti, saj je na njej zgrajena vsa družba in organizirano gospodarstvo.

Kakor za druge državljanske svoboščine, ki globoko spreminjajo kakovost življenja v Italiji (razporoka, novo družinsko pravo, splav in kontracepcija) in prinašajo nove pozitivne spremembe v vsakodnevnem življenju, smo bili tudi tokrat priča pomembnemu političnemu preokretu: ko gre zgolj za oblast, so zavezniki socialisti in demokristjani, ko pa gre za reforme in državljanske svoboščine, za dejansko spremembo družbenih razmer, tedaj pride do naravnega ločevanja med konzervativci in progresivnimi silami. In tako je bila vsebina zakona opredeljena predvsem v skupnem in enotnem nastopu KPI in PSI, katerim so se občasno in nedosledno pridruževali predstavniki drugih manjših »laičnih« sil, se pravi PSDI, PRI, PLI, radikalci in zeleni.

Iskreno povejmo tudi, da je bila ta zmaga možna v tem parlamentu, kjer vladajo še nekdanja razmerja. Če bi v tem parlamentu veljalo novo razmerje sil, po majskih in junijskih volitvah, bi bila KD znatno močnejša, leva fronta pa šibkejša, ne glede na okrepljeno PSI in oslabiljeno KPI. Verjetno bi tega zakona proti spolnemu nasilju ne bilo in ni naključje, da demokristjani razmišljajo o možnostih referendumu (nekoliko previdneje, saj so jih izkušnje razporoke in splava nekaj naučile) in že napovedujejo novo ofenzivo v poslanski zbornici, ki se mora še izreči.

Zakon o spolnem nasilju pravzaprav ni samo to, saj predstavlja nov korak na poti kakovostnega izboljševanja razmer, širjenja sfere individualnih pravic in osvobajanja ženske spon preteklosti.

Je namreč tudi zakon, ki prvič jasno opredeljuje spolnost kot sestavni del človeškega življenja in torej pravico, kar pomeni tudi svobodno opredeljevanje in razpolaganje s samim seboj.

Če pomislimo, da so na svetu države (na primer ZDA), kjer ponekod

zakon kaznuje celo nekatere drugod povsem normalne oblike občevarja, lahko razumemo, kolikšen napredek predstavlja zakon, ki priznava vsakemu, da svobodno izbira in razpolaga s svojo spolnostjo. Edina meja je, tudi tokrat, svoboda in dostojanstvo drugih.

Pri tem je zakon, čeprav z zapletenim mehanizmom, priznal pravico do spolnosti in nežnosti tudi mladoletnikom, začeni s puberteto. Zakon torej sledi narodi, ki je ni mogoče spreminjati. Seveda, zakon ne more nadomestiti spolne in siceršnje vzgoje, niti vloge družine in šole. Pač pa registrira spremembe, do katerih je prišlo v italijanski družbi. In te spremembe niso majhne, če pomislimo, da je za generacijo sedanjih štiridesetletnikov bila simbol ženskega poguma Sicilijanka Franca Viola, ki je odklonila »spravno poroko« fantu, ki jo je bil ugrabil in posilil. In da je še do nedavnega poznala italijanska zakonodaja tako imenovani »zločin časti«, ko je mož ubijal ženo, če jo je zalotil z ljubimcem (obratno le redkeje).

Kaj torej določa sprejeti zakon, ki je (seveda) tudi sad določenih kompromisov in pri katerem so bistveno sodelovali (to moramo povedati) poleg raznih senatork - od komunistk Giglie Tedesco, Grazielle Tossi Brutti, Ersilie Salvato in Grazie Zuffa, socialistke Elene Marinucci, tja do demokristjanke Marie Fide Moro, v nasprotju z direktivami lastne stranke, tudi nekateri »moški« predstavniki in med njimi, s svojim prodornim pravnim znanjem in veliko človeško občutljivostjo, goriški senator Nereo Battello.

Predvsem poudarja, da je spolno nasilje (kakršnokoli), vedno in samo »zločin proti osebi in njeni svobodi«. Doslej je namreč veljala dvoumna teza, da je spolno nasilje »zločin proti javni moralni«, kot če bi posiljena ženska ne imela skoraj nobene vloge.

Prav zato pa mora spolno svobodo posameznika ščititi sama družba. To pomeni, da je dolžnost države in organov pregona, da sprožijo kazenske postopke, ki so bili doslej odvisni od privatne tožbe žrtve nasilja. Dnevna kronika je prepolna opisov, kolikšnim težavam in poniževanjem so šle nasproti pogumnejše ženske, ki so prijavljale nasilje, da bi ne bilo vsakomur jasno, kaj pomeni ta norma. Dotlej je bil kaznovan le manjši odstotek posilstev, odslej so dani pogoji, da se proti temu pojavu postavi po robu vsa družba.

Zakon tudi opredeljuje posilstvo kot kršenje osebne svobode. Skratka, o posilstvu govorimo vsakokrat, ko je neka oseba »proti lastni volji ali želji« vpletena v spolno-erotično dejanje. Katera? Nekoč je zakon ločeval med »pojavi nasilne pohote« in »spolnim nasiljem«. Šlo je za fiziološko ločevanje (če je med posilstvom prišlo do spolne združitve ali ne), ki je dajalo policiji in sodstvu neizbežno nalogo, da raziskujejo do zadnje podrobnosti dogodke. To je privedlo do mučnih primerov zasliševanja in sramotnega obnašanja izpraševalcev ter odvetnikov, do pravega »drugega posilstva« ženske. Tudi zato je bil kazenski postopek zaradi posilstva tako redek pojav.

Posilstvo je torej vsakokrat, ko nekdo drugemu vsili spolno ali erotično razmerje (ali dejanja), ki si jih drugi ne želi. Važno je, da sodnik ugotovi to, ne pa, kaj se je zgodilo v podrobnosti, ker to ni več važno.

Seveda, to bistveno spreminja kakovost odnosov med moškim in žensko, saj ne omejuje ne strasti, ne naslade, vendar terja, da se pri tem spoštujeta popolna enakopravnost, svoboda in dostojanstvo vsakogar izmed partnerjev. In to velja tako za heteroseksualne, kakor tudi za homoseksualne ali druge odnose. V to se namreč zakon ne spušča.

(nadaljevanje na 5. strani)

NA TRŽAŠKEM GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
JE DO 8. AVGUSTA NA SPORU

**FESTIVAL
KOMUNISTIČNEGA TISKA**

Vabljeni vsi!

(nadaljevanje s 4. strani)

Pač pa je bila potrebna prava politična bitka, da se obenem zaščiti pred nasiljem mladoletnike in njihovo pravico do erotike, spolnosti in nežnosti. Prišlo je do pravega spopada z demokristjani, ki so hoteli, da se mladoletnikom kratkoma prepove vsakršna oblika spolnosti in nežnosti, če niso dopolnili 14 let. To bi seveda pomenilo kaznovati tudi trinajstletna dijaka, ki se poljubljata ali na izletu prvič spoznavata z božanjem.

Seveda, določeno je bilo (s kompromisom), da je strogo kaznivo posilstvo mladoletnika. In to je vsakokrat, ko starejši (polnoletni) občuje z mlajšim od 14 let! Ni pa kaznivo erotično izživiljanje med »vrstniki«, nekako med 12 in 17 letom, s pogojem, da med partnerjema ne sme biti več kot tri leta razlike.

KD je bila nekajkrat poražena, zato so v zadnjem trenutku socialisti čutili potrebo, da svojemu vladnemu zavezniku nudijo pomoč. Izkoristili so sistem tajnega glasovanja (proti kateremu se javno zaganjajo) in napovedali »svobodo vesti« pri glasovanju o členu, ki je kaznoval posilstvo v družinskem razmerju. Da, tudi v tem primeru lahko pride (in kolikokrat!) do posilstva, do nezaželjenih odnosov, do grobega podrejanja. Levice je sprva hotela, da bi tudi v tem primeru bil kazenski postopek avtomatičen, brez predhodnega tožarjenja, ki bi žensko spravilo v nemogoč položaj. Pomislimo samo na to, da bi morala posiljena žena prijaviti moža, nato pa doma čakati na začetek procesa!

Socialisti so tedaj priskočili KD na pomoč in vsilili prav to, česar ženske niso marale: zasebno prijavo v primeru posilstva v družini. Pozitivno je le to, da bodo v vseh teh primerih lahko pomagale ženskam njihove organizacije, tudi v samem sodnem postopku.

Do primerov spolnega zlorabljanja in izsiljevanja prihaja tudi na delovnem mestu. Tudi v tem primeru je zakon neizprosno in predstavlja pomembno zaščito za žensko-delavko, uradnico, študentko, celo jetnico ali jetnika.

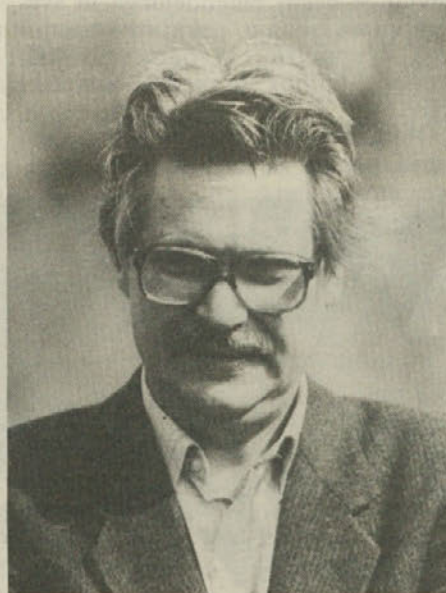
Dosegli smo pomembno zmago, napreden zakon, ki kljub popuščanju in kompromisom, v glavnem ustreza pričakovanju ženskega gibanja in dosežene stopnje napredka. Sedaj je naša dolžnost, da ga branimo in zahtevamo njegovo odobritev v zbornici, nato pa, da bo zaživel v družbi: ne samo v sodiščih, pač pa predvsem v miselnosti ljudi. In še najprej med nami, moškimi, ki se moramo otresti stoletnih navlak in bremen, ki omejujejo (da, tudi nam) polno spolno in ljubezensko svobodo na temeljih dostojanstva in enakopravnosti.

STOJAN SPETIČ

Zelo lep uspeh dolinskega festivala

Ko smo v Dolini letos pozimi premišljevali o organizaciji praznika komunističnega tiska, smo se odločili, da pripravimo tudi nekaj neobičajnega, novega. Zato se nam je zdelo primerno, da festival posvetimo sodelovanju s pobratenimi občinami. Kakor veste, je dolinska občina pobratena z Marzabottom, Miljami, Koprom, Sežano in Kočevjem. Ko smo premišljevali, na kakšen način naj bi to srečanje izpeljali, smo prišli do zaključka, da je najbolje če se s pobratenimi občinami srečamo na okroglih mizah in v športu. Festival naj bi popestrili še z nekaterimi drugimi športnimi in kulturnimi pobudami. Izbira športa kot ene bistvenih točk letošnjega programa je pogojevala tudi izbiro prostora, zato je prireditev potekala v dolinskem športnem centru.

Festival se je začel v četrtek, 30. junija. Nastopila sta Sergij Verč in Boris Kopal s svojim kabaretom "Oprosti, ne juriš!". Zadušljivo pregreta in akustično neprimerna telovadnica je bila kljub temu nabito polna poslušalcev, ki so poslušali kabaret v nekoliko spremenjeni izvedbi: Verč in Kopal sta med drugim namreč s pikrim humorjem komentirala tudi izid volitev, to pa sta opravila tako posrečeno, da je bilo občinstvo res navdušeno.

Dolinski župan Švab

V petek je bila na vrsti košarkarska tekma med miljskim novincem v ženski A ligi Interclubom in Cimom iz Senožeč, krožek mladih komunistov iz dolinske občine pa je organiziral okroglo mizo o bodočnosti mladih v družbi. Srečanje se je izkazalo za zelo zanimivo posebno zaradi izmenjave izkušenj in mnenj med

mladimi, ki živijo v različnih družbenopolitičnih stvarnostih. Govor je bil o najrazličnejših problemih, ki jih srečuje mladina, od brezposelnosti do šolstva, tudi s kritičnim pristopom do odnosa, ki ga ima partija navadno do teh vprašanj. Za italijanske predstavnike pa je bilo verjetno še najzanimivejše podajanje slovenskih vrstnikov o sedanjih razmerah v Sloveniji z aferami okrog revije Mladina.

Naslednji dan je bila na vrsti okrogla miza, ki jo je vodil župan Edvin Švab. Prisotni so bili predstavniki vseh pobratenih občin, med udeleženci pa je bil tudi jugoslovanski generalni konzul Livij Jakomin. Prisotni so razpravljali o vlogi komunistov pri upravljanju javnih zadev. Predstavniki pobratenih občin so najprej podali prikaz razmer, ki so značilne za področja, na katerih delujejo, nato pa so se pogovorili o vlogi, ki naj bi jo imela partija in seveda o iskanju zaupanja s strani javnosti. Pogovor je nato prešel na vprašanje mladih, oziroma k prepadu, ki se širi med mladimi in družbo. Ker je bilo časa na razpolago žal premalo, so se prisotni domenili za ponovno srečanje letos jeseni.

V soboto pa so bile na sporedu tudi igre brez meja med ekipami pobratenih občin. Manjkali so samo Miljčani, ki so izostali iz tehničnih razlogov. Zmagali so Kočevci, ki so bili po splošnem mnenju za razred boljši od ostalih, osebno zmago pa je požela tudi naša "uradna animatorka" in organizatorica iger, ki se je ponovno izkazala s svojo "bolno" fantazijo. Tako zmagovalci kot poraženci so "bojno polje" — kako naj bi ga sploh drugače imenovali — zapustili v takem stanju, da bi se zasmilili še najhujšemu ciniku.

Slabo vreme, ki se je letos poleti pojavilo domala vsako nedeljo, ni prizaneslo niti prazniku v Dolini. V nedeljo je zaradi hudega naliva odpadel celoten program, z govori Nica Coste in Miloša Budina vred. Sicer pa je bila to edina temna točka letošnjega Festivala, ki se je zaključil dan kasneje z res odličnim odzivom obiskovalcev. Ko smo pripravljali splošen obračun praznika, smo se zavedali zelo pomembnega dejstva: kljub krizi partije je namreč še veliko ljudi, ki žrtvuje svoj prosti čas (pogosto pa celo dopust) za organizacijo praznika komunističnega tiska, še posebej pa nas razveseljuje, da je bilo med organizatorji veliko, ali celo večina mladih.

A. Š.

Dokončni rekvijem stalinizmu

Pri nas smo imeli volitve, v sosednji Sloveniji in Jugoslaviji pa druge težave in tako je šla skoraj brez pretiranega šuma mimo nas 40-letnica resolucije »Kominforma«, dogodka, ki pa je vsekakor zaznamoval našo povojno politično zgodovino in tudi življenjske poglede celih pokolenj, tudi mlajših.

Redki italijanski časopisi so se vrnili k temu, v Jugoslaviji pa so bili objavljeni zgolj priložnostni članki. Konec koncev je vsem že davno jasno, da je tedaj imel Tito prav in da je ta njegova »felix culpa« (kot je zapisal pozneje Togliatti) odprla novo epoho v odnosih med komunističnimi partijami in socialističnimi državami.

Mínilo je 40 let in danes bi nekaj kominformu podobnega bilo sploh nemogoče: ni več neke svetovne ali evropske komunistične centrale, niti nekega kristaliziranega ali organiziranega komunističnega gibanja s svojim vodstvom. Še več, danes vsi priznavajo, da obstaja neko zgodovinsko gibalno, ki se mu pravi proces socialističnih sprememb, za katere se zavzemajo raznorazne sile, od komunistov do socialdemokratov, narodnih revolucionarjev, kristjanov, osvobodilnih gibanj in podobno. Vendar je vsaka izmed teh sil odgovorna samo pred lastnim narodom, vsaka komunistična partija pred svojim delavskim razredom. Nekdaj bogokletna trditev je postala sedaj splošno sprejeto vodilo. Tudi v odnosih med socialističnimi državami se uveljavljajo nova načela. Beograjska deklaracija o neodvisnosti in nevmešavanju ni več izjema, ki potrjuje pravilo, pač pa si utira pot spoznanje, da je bila takoimenovana »doktrina Brežnjeva« grobo izkrivljenje, pravo nasprotje zaželjenih demokratičnih odnosov med narodi.

In tako smo doživeli trenutek, ko je na zatožni klopi degeneracija, zaradi katere je čar socializma blede skozi desetletja: stalinizem kot politični sistem »zamrznjenih« birokratsko-administrativnih odnosov v fazi polaganja temeljev socialističnih sprememb. Stalinizem torej kot negativna faza v revolucionarnem procesu, kateremu je prinesel samo zastoj, ne glede na junaške žrtve mnogih, ki so s Stalinovim imenom na ustih umirali za svobodo, demokracijo, neodvisnost in dostojanstvo. Tudi to je strahotno protislovje, organizirano ideološko izkrivljanje vrednot, za katerega pa cele generacije tovarišev ne nosijo specifične krivde, prav nasprotno.

Na zatožni klopi je torej sistem, ki je zaznamoval razvojno pot velikega

dela sveta, domala vseh socialističnih držav, ki se danes spet začenejo spraševati o »kakovosti socializma« in iščejo na to vprašanje sodoben odgovor, vreden dosežkov človeške civilizacije na pragu novega tisočletja. In mogočno odmeva odgovor, ki smo ga dajali prav komunisti v Italiji: stalinistično zaznamovani sistem je izčrpal vsako gonilno moč, potreben je socializem, ki naj pomeni predvsem širjenje vseh meja svobode in demokracije.

Tako smo lahko dočakali, da se je prav na obletnico znane informbirojevske resolucije, prazgodovine komunističnega gibanja, odvijala v Kremlju zgodovinska konferenca, ki je razpravljala prav o obračunu s stalinizmom in njegovimi posledicami in položile osnove novi socialistični demokraciji. Predlogi Mihajla Sergejeviča Gorbačeva niso samo lepotezna značaja, niti ne stremijo samo k odpravi absolutne oblasti partijske birokracije v sovjetski družbi. V svojih daljnosežnih posledicah ima »perestrojka« revolucionarni pomen in v tem smislu je mogoče videti tudi vračanje k izvornim gonilnim idealom oktobrskih in drugih socialističnih revolucij in gibanj.

Seveda, Gorbačev daje odgovore na probleme sovjetske družbe, išče pota demokracije in pluralizma v sovjetskih razmerah in pogojih. In vendar je nekaj blagodejnega in svežega v tem iskanju, nekaj osvobajajočega v impulzih, ki odmevajo tudi drugod, kamor je segal sovjetski vpliv.

Obračun s stalinizmom pomeni ustvariti pogoje za najširšo demokrati-

zациjo družbe in gospodarstva, obenem pa oblikovanju »pravne države«, v kateri naj ima spet glavno mesto človek-državljan, ne pa samo »član kolektiva, ki se podreja splošnim interesom«. Ustvarjanje pravne države pa vrača proces oblikovanja socialistične družbe v Evropi k izvorni tradiciji delavskega gibanja, ki je vzelo v svoje roke tudi zastave prejšnjih meščanskih revolucij in njihove cilje. (Najbrž ni naključje, da so v oktobrskih dneh 1917 na barikadah v Petrogradu rdeči gardisti prepevali marseljezo, himno francoske revolucije.)

V tem procesu obnavljanja, osvežitve idealov socializma imamo komunisti v Italiji veliko vlogo, ki je niti nedavni volilni porazi ne bodo zmanjšali pred zgodovino. Kljub zablodam izpred 40 let smo namreč predstavljali kritično-ustvarjalni pol, ki je spodbujal in izzival nujne spremembe. Pri tem smo našli marsikdaj skupni jezik z jugoslovanskimi, predvsem slovenskimi komunisti, saj nas je to skupno iskanje vzajemno bogatilo.

In v tem vidimo neponovljivo vlogo slovenskih komunistov v zamejstvu, članov KPI. V tem je dokončna premostitev nekdanjih bolečih in tragičnih dogodkov, medtem ko kronika teh dni vliva novega upanja in vere, da nizprosní tok zgodovine in ljudi, ki jo ustvarjajo s svojimi izbiri ter dejanjem, težijo k iskanju pozitivnih odgovorov na epohalna vprašanja preživetja in nadaljnega razvoja v okviru povsem naravnega stremjenja k sreči, ki je gibalno vsega živga. (St.S.)

Prejšnji teden se je v Trstu sestal deželni komite KPI. Na seji, kateri je prisostvoval tudi član državnega vodstva Claudio Petruccioli, je tekla predvsem beseda o nedavnih volilnih izidih.

V Londonu z italijanskimi izseljenci

V London sem prispela 21. aprila zvečer. Letalo je pristalo na letališču Gatwick, ko so zvezde že sijale. Okoli devete ure po našem času, okoli osmih po londonskem času.

Ko sem opravila potniške dolžnosti, ki so predvidene za tujce, sem se podala v čakalnico pri vhodu. Dolgo se mi nihče ni približal. Pregledala sem večkrat vse napise, ki so jih razni držali v rokah, da bi kje zagledala svoje ime. Tako smo se namreč dogovorili s tovariši, ki vodijo emigrantsko združenje FILEF v Londonu, da bi se spoznali. Ko se me je že lotila zaskrbljenost in sem se začela potiti, sem zagledala v roki nekega še mladega moškega svoje ime. Predstavila sem se in tako se je začela moja londonska prijetna izkušnja.

V London sem prišla po sklepu osrednjega vodstva združenja FILEF, da bi govorila emigrantskim ženskam o položaju žensk v Italiji in da bi proslavila v nekem kraju, nedaleč od angleške prestolnice, 25. april, dan vstaje v severni Italiji.

Reči moram, da sem naletela na zelo prijazno in marljivo skupino tovarišev in prijateljev, italijanskih emigrantov, ki živijo in delajo, kdor malo, kdor več let, v Angliji. Zaposleni so na raznih področjih in vživel so se v angleško stvarnost. Mnogi izmed mlajših so se rodili v tej deželi in so povezani s tamkajšnjo stvarnostjo še tesneje. Še tesneje so spoznali angleško kulturo in navade. Vendar tudi med mladimi in še bolj očitno med starejšimi, sem spoznala željo, da bi več vedeli o Italiji. Med mnogimi je tudi močno prisotno domotožje in prav tako močno je upanje, da bi se kdaj vrnil domov. Veliko je južnjakov, vendar sem srečala ljudi tudi iz severne Italije in nemalo iz Veneta, med temi tudi ljudi, ki poznajo Trst in ki imajo v tem mestu sorodnike, ki poznajo našo stvarnost in obstoj naše manjšine.

Če je domotožje po rodnih krajih tako močno, ni torej čudno, da so središča združenja FILEF in centri, kjer se zbirajo Italijani, dobro obiskani. Vendar to sem razumela kasneje. Ob prvem vstopu v sedež združenja FILEF občine Islington sem ostala kar presenečena. Gre povedati, da je London zelo veliko mesto, ki ima premer 80 kilometrov in da je razdeljeno na dvajset občin. Ena izmed teh je ravno Islington, kjer živi mnogo Italijanov. V tej občini je mnogo italijanskih restavracij in "pizzerij" in na neki zelo dolgi ulici so osredotočene mnoge italijanske trgovine in obrtniške delavnice, in to v bližini kitajske četrti, ki je tudi zelo bogato naseljena in polna zanimivosti. No, sedež združenja FILEF, v Central Streetu, je zelo živahen in dobro obiskan. Pričakovala sem, da je to središče podnevi prazno, malo obiskano, saj ljudje delajo, oziroma imajo svoje posle. Predstavljala sem si, da je morda sedež nekaj več obiskan proti večeru, ko se delo konča. Sedež je pa živahen od jutra do večera. Videti je živo, kako si Italijani želijo srečati drug z drugim, kako si želijo izmenjati besedo v svojem jeziku, kako se veselijo medsebojnega stika, kako so željni družabnosti v lastnem jeziku.

Ta zanimiv center združenja FILEF nudi nemalo privlačnosti za italijanskega emigranta. Predvsem nudi vsakovrstne informacije, kar je za človeka v tujini zelo potrebna, osnovna usluga. Nudi tudi prevajalno službo in prireja tečaje angleškega jezika, zlasti za nove emigrante, ki še sploh ne poznajo angleščine, oziroma jo premalo poznajo. Istočasno prireja center tečaje italijanskega jezika. Obiskujejo ga sinovi emigrantov, ki so se rodili v Angliji, in tudi angleški državljani, ki se želijo naučiti

italijanščine (med temi predvsem partnerji italijanskih deklet in fantov, s katerimi so si ustvarili, oziroma si bodo, družino). Center prireja tudi tečaje za odrasle, in sicer o italijanski kulturi in družbi. Za otroke do 11. leta starosti je prav tako poskrbljeno. Center organizira posebne animatorske skupine in razne igre, ki združujejo malčke italijanske skupnosti Islingtona. Ne pozablja se na mladino, za katero so predvidena razna srečanja, kulturne pobude in nastopi. Zraven prireja center tudi družabne večere z zakuskami in raznimi kulturnimi prireditvami.

Zelo prijetno je bilo tudi srečanje z ženskami 23. aprila, na tem sedežu. Dvorana se je napolnila in ženske so zelo pozorno spremljale pripovedovanje o položaju, v katerem živijo ženske v Italiji, o našem boju za enakopravne možnosti, o naših uspehih in neuspehih, o naših pridobitvah in ovirah, ki ne dovolijo ženski enakost v družbi, v družini in na delovnem mestu.

Zelo zanimiv je tudi center Odbora italijanskih emigrantov v Bedfordu. Vodi ga skupina zelo izkušenih pripadnikov italijanske skupnosti, predsednik, dr. Guido Campanelli, je bivši partizanski komandant. Aktiven je bil v Emiliji in v Venetu. To središče je zelo obiskano, saj je v Bedfordu več tisoč italijanskih emigrantov. Ta center prireja veliko zanimivih družabnih pobud kulturne prireditve, glasbene večere, športne nastope, tečaje zgodovine, politične shode na temo emigracije, folklorne nastope in gledališke prireditve. Ta odbor italijanskih emigrantov (CO.EM.IT.), ki deluje na področjih Bedforda, North Buckinghamama, Cambridgea, Norfolk, Northamptona, Suffolka, izdaja tudi zelo zanimiv bilten (za emigracijo v kar znatni nakladi pettisoč izvodov).

Izredno lep je še sedež Združenja Italijanov v Peterburghu, kjer smo proslavili 25. april. Tudi v tem kraju živi in dela mnogo Italijanov, ki so zelo ponosni na to svoje središče. Tu se shajajo na družabnih srečanjih, sestankih, prireditvah, tu prisostvujejo nogometnim tekmam in drugim športnim srečanjem po italijanski TV (potom satelitskih povezav).

Vsa ta razgibana dejavnost italijanske skupnosti v Angliji nima sicer zelo starih tradicij. Postala je živahna v zadnjih letih. Ima pa nekaj pomanjkljivosti v svoji že dokaj zanimivi rasti, in sicer, da ni medsebojno dovolj povezana. Stiki so šibki in redki, občasni. Premalo je stikov med raznimi centri in gibanji. Poleg stvarnosti, ki sem jih obiskala in s katerimi sem se živo soočila, je veliko drugih zanimivih stvarnosti. Zelo pomembno delo opravlja na primer v raznih angleških mestih patronat INCA, ki ima, kot si lahko vsakdo predstavlja veliko opravka s pokojninskimi vlogami in vprašanji. Zelo aktivno je tudi gibanje ACLI, vendar deluje, kakor so mi pripovedovali, bolj osamljeno. Tako tudi druga gibanja in organizacije.

Najbolj problematično pa je, da niso središča združenja FILEF medsebojno dovolj povezana. To je morda največje organizacijsko vprašanje za italijansko skupnost v Angliji. FILEF je namreč organizacija, ki povsod vodi politiko povezovanja in enotnosti italijanskih emigrantov, politiko solidarnosti in sodelovanja ter medsebojne pomoči.

V tej zvezi bo morala razmišljati osrednja organizacija FILEF in temu morajo v bodoče ugoditi tudi voditelji organizacije raznih središč v Londonu in v Angliji sploh.

Jelka Gerbec

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob 22. obletnici smrti žene Valerije daruje Angel Veljak od Domia 102 20.000 lir v sklad Dela.

Ob poravnavi naročnine darujejo po 4.000 lir tovariši:

Karlo Ražem iz Bazovice, Zafran Ivan iz Doline, Žerjal Slavko iz Boršta, Jarc Andrej iz Doberdoba, Frandolič Valerio iz Doberdoba, Marušič Josip iz Slivna in Peric Josip iz Cerovelj.

Bralce obveščamo, da bo prihodnja številka Dela izšla meseca septembra. Vesele počitnice želi vsem tovarišem in prijateljem

UREDNIŠTVO